

Hrvatska energetska regulatorna agencija

RAZVOJ MODELA JAVNE USLUGE OPSKRBE PLINOM U REPUBLICI HRVATSKOJ

- Popratni dokument -

srpanj 2020.

SADRŽAJ

1.	UVOD	3
2.	ZAKONSKI OKVIR REGULACIJE ENERGETSKIH DJELATNOSTI	5
3.	REZULTATI ANALIZE FUNKCIONIRANJA TRŽIŠTA PLINA	8
3.1	Veleprodajno tržište plina	8
3.2	Maloprodajno tržište plina	11
4.	FAZE DEREGULACIJE CIJENE PLINA ZA JAVNU USLUGU	17
4.1	Prijelazno razdoblje do 31.3.2021. (prva faza deregulacije)	17
4.2	Razdoblje 1. 4. 2021. - 30. 9. 2024. ili kasnije (druga faza deregulacije)	19
4.2.1	Provedba javnog natječaja za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge.....	20
4.2.2	Trošak opskrbe plinom	20
4.2.3	Promjenjivost cijene plina i pojedinih komponenti	22
4.2.4	Cijena nabave plina	22
4.2.5	Ograničenje maksimalne promjene cijene nabave plina	24
4.2.6	Načelo gornje granice cijene	24
4.2.7	Određivanje opskrbljivača u obvezi javne usluge ako ne postoji interes	24
4.3	Razdoblje potpune deregulacije (treća faza deregulacije).....	25
5.	KORISTI (BENEFITI) DEREGULACIJE CIJENA PLINA.....	28
6.	POPIS SLIKA I TABLICA	29

1. UVOD

U skladu sa zakonski propisanim obvezama, a s ciljem transparentnosti u radu i što kvalitetnijom stručnom komunikacijom s dionicima energetske sektora Republike Hrvatske (RH), Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA, Agencija) provodi **Savjetovanje o razvoju modela javne usluge opskrbe plinom u Republici Hrvatskoj (Savjetovanje o modelu javne usluge, Savjetovanje)**.

Cilj Savjetovanja je predstaviti model javne usluge kako ga vidi Agencija te prikupiti ideje i prijedloge dionika energetske sektora u procesu formiranja i strukturiranja modela javne usluge opskrbe plinom za **razdoblje od 1. travnja 2021.** Savjetovanje će se provesti u formi *Upitnika o razvoju modela javne usluge opskrbe plinom u RH* u kojem će dobrovoljno moći sudjelovati kupci plina, udruge za zaštitu potrošača, opskrbljivači plinom, drugi energetske subjekti i ostala zainteresirana javnost. Kao podlogu za Savjetovanje o modelu javne usluge, HERA u nastavku ovog popratnog dokumenta izlaže svoje viđenje procesa deregulacije, kao i pitanja te moguće odgovore na ista, a koja se nameću u pojedinim koracima procesa, i to u pogledu:

- **provedbe javnog natječaja za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge** za razdoblje od 1. travnja 2021. do 30. rujna 2024. te
- definiranja i izrade **Plana deregulacije cijena plina**.

Osnovne karakteristike javne usluge opskrbe plinom, u razdoblju od 1. travnja 2021. propisane su odredbama Zakona o tržištu plina (NN 18/18 i 23/20) (ZTP). HERA na temelju javnog natječaja odlukom određuje opskrbljivača u obvezi javne usluge, ovisno o distribucijskim područjima na teritoriju RH. Opskrbljivač u obvezi javne usluge određuje se na razdoblje od tri plinske godine, pri čemu je propisano da se natječaj prvi put provodi za razdoblje od 1. travnja 2021. do 30. rujna 2024. Javni natječaj HERA provodi uz primjenu kriterija najnižeg troška opskrbe plinom opskrbljivača u obvezi javne usluge koji se propisuje *Metodologijom utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu* (Metodologija). Uvjete provedbe natječaja, kao i detaljne kriterije za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge HERA će propisati u natječajnoj dokumentaciji, u skladu s odredbama ZTP-a i Metodologije, te uvažavajući prijedloge i mišljenja zainteresirane javnosti prikupljene tijekom ovog Savjetovanja.

Savjetovanje o modelu javne usluge pokreće se kao prvi korak u pripremi izrade i donošenja Plana deregulacije cijena plina (Plan deregulacije). Osnova za izradu Plana deregulacije je provedena analiza funkcioniranja tržišta plina u RH. Na temelju te analize, Agencija može odrediti potrebne i razmjerne mjere za promoviranje učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguranje optimalnog funkcioniranja tržišta plina. Jedna od takvih mjera je donošenje Plana deregulacije.

U okviru Savjetovanja, HERA je pripremila *Upitnik o razvoju modela javne usluge opskrbe plinom u RH (online upitnik)*.

Po okončanju Savjetovanja, HERA će provesti eventualno potrebne izmjene i dopune Metodologije, a nakon čega će se pristupiti provedbi javnog natječaja za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge.

U narednom koraku, pristupit će se izradi i formalnom postupku donošenja Plana deregulacije, pri čemu će HERA kroz propisanu javnu raspravu osigurati odgovarajuće sudjelovanje svih zainteresiranih strana, a prije njegovog donošenja ishoditi suglasnost ministarstva nadležnog za energetiku. Plan deregulacije cijena plina bit će potom objavljen na mrežnim stranicama HERA-e.

2. ZAKONSKI OKVIR REGULACIJE ENERGETSKIH DJELATNOSTI

Temeljne zadaće regulacije energetske djelatnosti odnose se na regulaciju mrežnih energetske djelatnosti, tzv. prirodnih monopola (kroz određivanje tarifa i naknada), praćenje i promociju razvoja energetske tržišta te implementaciju relevantne provedbene regulative Europske unije (EU), pri tome vodeći računa o interesima kupaca energije i korisnika energetske infrastrukturnih sustava (mreža), i to ne samo u pogledu njihove zaštite, nego i kroz brigu za **stvaranje optimalne ravnoteže između reguliranih komponenti i tržišnih mehanizama**.

Energetske djelatnosti utvrđene Zakonom o energiji (NN 120/12, 14/14, 102/15 i 68/18) obavljaju se prema pravilima kojima se uređuju tržišni odnosi ili kao pružanje javnih usluga. Javna usluga definirana je kao usluga dostupna u svako vrijeme krajnjim kupcima i energetskim subjektima prema reguliranoj cijeni i/ili uvjetima pristupa i korištenja energetske usluge, koja mora biti dostupna, dostatna i održiva uvažavajući sigurnost, redovitost i kvalitetu usluge, zaštitu okoliša, učinkovitost korištenja energije i zaštitu klime, a koja se obavlja prema načelima razvidnosti i nepristranosti te uz nadzor nadležnih tijela.

ZTP detaljno propisuje **energetske djelatnosti** iz područja plina koje se obavljaju kao **tržišne**: proizvodnja prirodnog plina, upravljanje mjestom za opskrbu UPP-om i/ili SPP-om, trgovina plinom i opskrba plinom krajnjih kupaca na tržištu plina, a koje kao **regulirane djelatnosti**, odnosno kao javna usluga: transport plina, distribucija plina, skladištenje plina, upravljanje terminalom za ukapljeni prirodni plin (UPP), organiziranje tržišta plina, opskrba plinom u obvezi javne usluge i zajamčena opskrba plinom. Regulirane energetske djelatnosti su djelatnosti čije uvjete i odredbe, koji mogu uključivati cijenu/naknadu/tarifu za obavljanje usluge i kvalitetu usluge, određuje HERA.

Opskrba plinom u obvezi javne usluge predstavlja mjeru zaštite krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo putem reguliranja uvjeta opskrbe plinom. Regulatorni mehanizmi zaštite krajnjih kupaca koji koriste javnu uslugu, osim odredbama ZTP-a propisane su i odredbama Općih uvjeta opskrbe plinom (NN 50/18, 88/19 i 39/20). Bitne razlike javne usluge opskrbe plinom u odnosu na opskrbu prema tržišnim uvjetima prikazane su u tablici 1.

Osim toga, ZTP-om je propisana mjera zaštite svih krajnjih kupaca putem prava na zajamčenu opskrbu. Uloga zajamčenog opskrbljivača je u ograničenom periodu pružati javnu uslugu opskrbe plinom, prema reguliranim uvjetima, krajnjem kupcu koji je pod određenim okolnostima ostao bez opskrbljivača plinom. Period pružanja usluge i odgovarajuće uvjete zajamčene opskrbe propisuje ZTP, dok iznose tarifnih stavki za zajamčenu opskrbu propisuje Metodologija.

U skladu s odredbama ZTP-a, energetski subjekti koji obavljaju energetske djelatnosti koje su utvrđene kao tržišne djelatnosti imaju ih pravo provoditi i organizirati u skladu s ciljevima razvoja energetske djelatnosti i potrebama krajnjih kupaca u RH za postizanjem sigurne, pouzdane i kvalitetne opskrbe plinom uz poštivanje načela tržišnog natjecanja i jednakog pravnog položaja svih sudionika na tržištu, među ostalim, u odnosu na:

- ostvarivanje prava na izgradnju energetskog objekta,
- pristup plinskom sustavu,
- **primjenu slobodno ugovorene cijene,**
- prava na obavljanje energetske djelatnosti,

- dostupnost informacija.

Tablica 1. Bitne razlike javne usluge opskrbe plinom u odnosu na opskrbu prema tržišnim uvjetima

MEHANIZMI ZAŠTITE KRAJNJIH KUPACA	JAVNA USLUGA OPSKRBE PLINOM	TRŽIŠNA OPSKRBA PLINOM
CIJENA PLINA	Cijena plina jednaka je iznosima tarifnih stavki koje su utvrđene na temelju Metodologije.	Cijena plina slobodno se formira na tržišnim osnovama.
REGULIRANI ELEMENTI CIJENE PLINA	Regulirani su svi elementi cijene plina, koji su utvrđeni Metodologijom te je propisana obveza njihove javne objave.	Cijena plina slobodno se formira na tržišnim osnovama.
TRAJANJE I PRESTANAK UGOVORA O OPSKRBI	Ugovor se sklapa na neodređeno vrijeme.	Nije propisan period na koji se sklapa ugovor o opskrbi. Propisana je obveza pravovremenog obavještanja krajnjeg kupca iz kategorije kućanstvo o prestanku važenja sklopljenog ugovora i upoznavanja s mogućnošću produživanja postojećeg ili sklapanja novog ugovora, uvjetima novog ugovora, posljedicama nesklapanja novog ili produživanja postojećeg ugovora o opskrbi te pravom na promjenu opskrbljivača plinom.
IZMJENE UGOVORNIH UVJETA I PRAVO RASKIDA UGOVORA O OPSKRBI	Mogućnost podnošenja zahtjeva za raskid ugovora u bilo kojem trenutku uz otkazni rok od 15 dana, bez plaćanja naknade ili bilo kakvih drugih troškova raskida.	Propisana obveza pravovremenog obavještanja krajnjeg kupca o svakoj promjeni ugovornih uvjeta. U slučaju da su novi uvjeti nepovoljniji od uvjeta pod kojima je ugovor sklopljen, propisana je obveza upoznavanja krajnjeg kupca o njegovom pravu na jednostrani prijevremeni raskid ugovora o opskrbi plinom bez plaćanja naknade ili bilo kakvih drugih troškova.
TROŠKOVI RASKIDA UGOVORA O OPSKRBI	Zabranjena je naplata troškova raskida ugovora.	Mogu postojati troškovi raskida, osim u slučaju promjene uvjeta ugovora, kada su novi uvjeti nepovoljniji od uvjeta pod kojima je ugovor sklopljen.
SADRŽAJ RAČUNA	Račun za isporučeni plin mora sadržavati elemente cijene plina.	Nije propisano da račun mora sadržavati elemente cijene plina, budući da se cijena plina slobodno formira na tržišnim osnovama.
UVJETI OBRAČUNA ISPORUČENOG PLINA	Obračunsko razdoblje za obračun isporučenog plina može biti jedan, tri ili šest mjeseci. U slučaju primjene obračunskog razdoblja u od tri ili šest mjeseci, utvrđuju se mjesečne novčane obveze za isporučeni plin.	Obračunsko razdoblje za obračun isporučenog plina je jedan mjesec.
ISPOSTAVA RAČUNA	Račun za isporučeni plin ispostavlja se po isteku obračunskog razdoblja koji može biti jedan, tri ili šest mjeseci.	Račun za isporučeni plin ispostavlja se po isteku obračunskog razdoblja od jednog mjeseca.
MJESEČNE NOVČANE OBVEZE	Propisana je obveza ispostavljanja mjesečnih novčanih obveza za isporučeni plin u slučaju kada je obračunsko razdoblje tri ili šest mjeseci.	Nema mjesečnih novčanih obveza za isporučeni plin iz razloga što se račun za isporučeni plin izdaje mjesečno.
POSTUPANJE U SLUČAJU NEIZDAVANJA MJESEČNE NOVČANE OBVEZE ILI RAČUNA	Propisana je obveza ponovnog izdavanja mjesečne novčane obveze za isporučeni plin, bez odlaganja i bez naknade, u slučaju da ju krajnji kupac nije zaprimio.	Ponovno izdavanje računa za isporučeni plin se slobodno ugovara.

IZBOR NAČINA PLAĆANJA	Propisana je obveza osiguravanja mogućnosti plaćanja novčanih obveza za isporučeni plin, na odgovarajućem prodajnom mjestu, najmanje u trajanju šest sati tijekom radnog dana, te bez naknade za povezane troškove naplate.	Nije uređeno propisima, slobodno se ugovara.
POTICANJE KVALITETE OPSKRBE PLINOM	Propisana je obveza provođenja mjera za poticanje kvalitete opskrbe plinom, u dijelu kvalitete usluge, i to prema kriteriju usklađenosti za usluge <i>Rješavanje prigovora i upita krajnjeg kupca i Ispravljanje računa za opskrbu plinom.</i>	Nije propisana obveza provođenja mjera za poticanje kvalitete opskrbe plinom u dijelu kvalitete usluge prema kriteriju usklađenosti za usluge <i>Rješavanje prigovora i upita krajnjeg kupca i Ispravljanje računa za opskrbu plinom</i> , već prikupljeni podaci o kriterijima usklađenosti služe samo kao informacija o kvaliteti usluge.
SADRŽAJ UGOVORA	Ugovor ne može sadržavati posebne uvjete prodaje.	Ugovor može sadržavati posebne uvjete prodaje, uključujući pravo na naknadu u slučaju prijevremenog raskida ugovora, s tim da je i u tom slučaju opskrbljivač obvezan postupati na način kojim se ponuđenim uvjetima prodaje ili cijenama ne narušava tržišno natjecanje i ravnopravan položaj kupaca na tržištu plina.
CJENIK NESTANDARDNIH USLUGA	Nestandardne usluge, kao i iznos njihovih cijena, utvrđene su Metodologijom utvrđivanja cijene nestandardnih usluga za transport plina, distribuciju plina, skladištenje plina, prihvata i otpremu ukapljenog prirodnog plina i javnu uslugu opskrbe plinom.	Propisima nisu uređene nestandardne usluge, slobodno se ugovaraju.
IZVREDNI I KONTROLNI OBRAČUN	Izvanredni i kontrolni obračun su nestandardne usluge budući da se provode na zahtjev krajnjeg kupca te se naplaćuju prema cjeniku nestandardnih usluga.	Izvanredni i kontrolni obračun nisu uređeni propisima te se slobodno ugovaraju.
OBJAVA UGOVORA O OPSKRBI/UVJETI OPSKRBLJIVAČA	Obveza donošenja i javnog objavljivanja uvjeta opskrbljivača plinom i tipskog ugovora o opskrbi na svojim mrežnim stranicama.	Obveza donošenja i javnog objavljivanja uvjeta opskrbljivača plinom na svojim mrežnim stranicama.

Uvažavajući strateške odrednice razvoja energetske tržišta RH te odredbe propisa EU o unutarnjem tržištu plina, reguliranu cijenu usluga bi trebali imati samo prirodni monopoli, tj. mrežne energetske djelatnosti, dok se deregulirane cijene plina trebaju odnositi na proizvodnju plina, trgovinu plinom i opskrbu plinom. Budući da će cijene za mrežne energetske djelatnosti u sektoru plina, odnosno za transport plina, distribuciju plina, skladištenje plina i upravljanje terminalom za UPP te organiziranje tržišta plina i dalje biti regulirane, te neće biti obuhvaćene Planom deregulacije.

Plan deregulacije ima za cilj definirati **modalitet i obuhvat opskrbe u obvezi javne usluge, odnosno zajamčene opskrbe**, u kasnijoj (trećoj) fazi deregulacije što se detaljnije pojašnjava u poglavlju 4. ovoga dokumenta. Naime, osim odgovora na pitanje kako, uz već deregulirane cijene energije za proizvodnju plina, trgovinu plinom i opskrbu plinom krajnjih kupaca na tržištu plina, **deregulirati maloprodajnu cijenu plina vezanu uz javnu uslugu opskrbe plinom**, pri deregulaciji cijena plina potrebno je odrediti **regulatorne mehanizme zaštite kupaca koje je potrebno implementirati**, pritom ne narušavajući tržišne principe.

3. REZULTATI ANALIZE FUNKCIONIRANJA TRŽIŠTA PLINA

Analiza tržišta plina ima za cilj ustanoviti postojanje zapreka funkcioniranju tržišta plina i ulasku novih sudionika na tržište uz eventualno utvrđivanje mjera za promoviranje učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguranje optimalnog funkcioniranja tržišta plina u RH. Drugim riječima, ukoliko se kroz analizu pokaže potreba za poboljšanjem funkcioniranja tržišta plina u određenom segmentu, utoliko HERA može provesti istraživanje tržišta plina u tom segmentu, te predložiti odgovarajuće korektivne mjere, odrediti obveznika provedbe pojedine korektivne mjere, te nadzirati njihovu provedbu. Pri istraživanju funkcioniranja tržišta plina HERA može surađivati s tijelom nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja i tijelom nadležnim za zaštitu potrošača.

HERA je dužna, najmanje svake treće godine, provesti analizu funkcioniranja tržišta plina u RH (Analiza tržišta plina, Analiza) koja se temelji na provedenom praćenju parametara tržišta plina, a na temelju kojih bi se utvrdile potrebne i razmjerne mjere za promoviranje učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguranje optimalnog funkcioniranja tržišta plina. Jedna od takvih mjera, u skladu s odredbama ZTP-a, je i donošenje plana deregulacije cijena plina. Stoga je HERA tijekom 2019. provela analizu funkcioniranja tržišta plina u RH, na temelju koje je, između ostalog, odredila donošenje Plana deregulacije kao potrebnu i razmjernu mjeru.

Analiza tržišta plina obrađena je kroz nekoliko kategorija, s naglaskom na analizu odnosa među sudionicima tržišta plina te na analizu veleprodajnog i maloprodajnog tržišta plina. U cilju provedbe analize pojedinih segmenata plinskog tržišta, kao početni korak određeni su indikatori specifični za svaki pojedini segment kako bi se pomoću njih što točnije i detaljnije utvrdila pozicija tržišta plina u RH u odnosu na zadane ciljeve koje RH sama postavlja ili koji su postavljeni od strane EU. Naime, regulatorni okvir tržišta plina EU podrazumijeva otvoreno i konkurentno tržište plina na veleprodajnoj razini. Pritom, nacionalna regulatorna tijela imaju ulogu praćenja stupnja transparentnosti veleprodajnih cijena, odnosno praćenja učinkovitosti tržišta i tržišnog natjecanja na razini veleprodaje, uključujući plinska tržišna čvorišta, kao i svaki oblik narušavanja ili ograničavanja tržišnog natjecanja.

3.1 Veleprodajno tržište plina

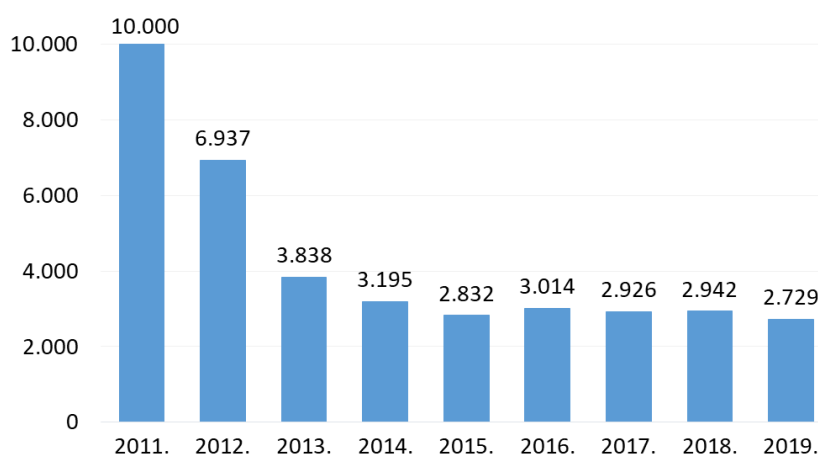
Analiza veleprodajnog tržišta provedena je primjenom indikatora definiranih u ACER-ovom dokumentu (*engl. European Gas target model-Review and update*), odnosno analizom mjerila „*zdravog funkcioniranja tržišta*“. Mjerila veleprodajnog tržišta koja su primjenjiva na tržište RH i koja su bila relevantna za Analizu, su **HHI indeks** (*engl. Herfindahl – Hirschmanov index*), **Broj izvora nabave plina** te **Indeks preostale opskrbe** (*engl. Residual Supply Index - RSI*).

Sljedećom tablicom 2. prikazana su navedena mjerila, s opisom i načinom kvantifikacije te referentnim vrijednostima za svako od mjerila. Za definiranje preduvjeta za prelazak u treću fazu deregulacije tržišta plina u RH bit će potrebno Planom deregulacije odrediti relevantna mjerila i eventualno referentne vrijednosti tih mjerila, kao pokazatelje odgovarajuće razvijenosti tržišta plina u RH i spremnosti za daljnju fazu deregulacije.

Tablica 2. Mjerila funkcioniranja veleprodajnog tržišta plina u RH, sa opisom i načinom kvantifikacije te referentnim vrijednostima

R. br	Mjerilo	Opis i način kvantifikacije	Referentne vrijednosti
1.	HHI INDEKS	HHI je mjerilo razine koncentracije na tržištu. Viši HHI znači veću koncentraciju. HHI se izračunava kao suma kvadrata udjela pojedinog opskrbljivača u ukupnoj prodaji/nabavi na veleprodajnoj razini.	HHI ≤ 2.000
2.	BROJ IZVORA NABAVE PLINA	Mjerilo se odnosi na broj zemalja iz kojih se nabavlja plin te daje naznaku u kojoj mjeri su izvori opskrbe raznoliki.	Tri ili više izvora nabave plina je indikator dobre diversifikacije nabave (opskrbe plinom), više razine konkurencije, kao i sigurnosti opskrbe plinom.
3.	INDEKS PREOSTALE OPSKRBE (RSI)	RSI ocjenjuje mogućnost tržišta da kompenzira prekid pružanja usluge najvećeg opskrbljivača kroz osiguranje opskrbe iz alternativnih izvora. Određuje se kao odnos između sume kapaciteta opskrbnih mogućnosti svih opskrbljivača (osim najvećeg) i ukupne potražnje na tržištu.	Ukoliko je RSI jednak ili veći od 110%, to je pokazatelj da tržište može opstati bez najvećeg pojedinačnog opskrbljivača na tržištu.

HHI je mjerilo razine koncentracije na tržištu te je najčešće korištena mjera za utvrđivanje koncentracije tržišne moći. Pokazatelj je konkurentnog tržišta, odnosno pokazatelj da niti jedan od sudionika nema prevladavajući utjecaj (pri vrijednosti HHI-a ispod 2.000). HHI na veleprodajnom tržištu plina RH (ne uključujući prodaju za potrebe opskrbe u obvezi javne usluge) je i dalje visok zbog dominacije tri najveća „igrača“ na tržištu. Tek otvaranjem prema inozemnim tržištima može se očekivati veća disperzija, a što će u konačnici imati utjecaj na smanjenje vrijednosti HHI, tj. prisutnost više sudionika na tržištu s manjim udjelima. Kretanje HHI-a na veleprodajnom tržištu RH u razdoblju 2011.-2019. prikazano je na sljedećoj slici:

Slika 1. Kretanje HHI-a na veleprodajnom tržištu plina RH u razdoblju od 2011. – 2019.

Više različitih izvora nabave plina omogućuje ulazak novim opskrbljivačima na tržište, kao i veću konkurentnost između postojećih opskrbljivača. Ukoliko postoji više različitih izvora nabave plina, utoliko se umanjuje rizik ovisnosti o nekom određenom izvoru, a opskrbljivači mogu slobodno kreirati svoj portfelj te konkurirati cijenom željenim kupcima. Do novih izvora

plina moguće je doći i slobodnim pristupom kapacitetima na interkonekcijama što omogućuje odabir novih proizvođača ili trgovaca plinom na drugim tržištima. Ovdje je potrebno voditi računa i o dugoročnim ugovorima o prodaji plina (npr. iz proizvodnje) i mogućnostima da se dio plina „oslobodi“ na tržište za druge opskrbljivače koji žele kupovati plin iz tog izvora (*engl. gas release programme*).

U RH plin se u najvećoj mjeri nabavlja iz **tri izvora**, i to iz domaće proizvodnje, iz uvoza iz Rusije te iz uvoza plina kupljenog na austrijskoj plinskoj burzi (VTP), što je indikator zdrave konkurencije te sigurnosti opskrbe. Ono što dodatno ide u korist povećanju konkurentnosti na tržištu, kao i sigurnosti opskrbe je svakako **izgradnja terminala za UPP**, čiji će planirani početak komercijalnog rada 2021. godine za RH značiti još jedan dodatni izvor plina.

Indikator koji također ocjenjuje razvoj veleprodajnog tržišta je RSI. **RSI** mjeri ovisnost tržišta o njegovom glavnom opskrbljivaču analizom dostupnosti alternativnih opskrbljivača, kako se ne bi u potpunosti oslanjalo na najvećeg opskrbljivača pri zadovoljavanju potražnje tržišta. Ukoliko je RSI jednak ili veći od 110%, to je pokazatelj da tržište može opstati bez najvećeg opskrbljivača na tržištu. Prema podacima iz ACER-ovog izvješća¹, RSI je u RH u 2018. godini bio iznad 110%, kao i u razdoblju od 2013. do 2017. godine, što je pokazatelj da tržište ne ovisi o najvećem opskrbljivaču plinom. Prema HERA-inim izračunima, za 2019. godinu RSI je bio iznad 110%.

Na temelju navedenih mjerila tržište RH se može svrstati u prosjek zemalja članica EU. Međutim, evidentno je da i dalje zbog relativno malog tržišta, konkurencija ne može u potpunosti doći do izražaja, a što pokazuje i relativno visok HHI indeks zbog dominacije tri najveća „igrača“ na tržištu.

S ciljem postizanja cjelovitog i transparentnog veleprodajnog tržišta u svrhu poštenog tržišnog natjecanja, potrebno je konstantno praćenje kretanja na tržištu i poduzimanje potrebnih mjera, kako bi se cilj postigao. Analizom kroz određena mjerila uočeno je u kojem segmentu tržišta postoje eventualne mogućnosti za poboljšanjem, te su stoga predložene mjere čijim provođenjem bi se veleprodajno tržište plina u RH pomaknulo bliže cilju, a to su:

- ostvarenje preduvjeta za **dodatne dobavne pravce**, tj. izvore plina te
- razmatranje **uspostave** organiziranog plinskog **tržišnog čvorišta** (*engl. gas hub*).

Uspostava organiziranog plinskog tržišnog čvorišta podrazumijeva postojanje fizičkog i komercijalnog mjesta organizirane i likvidne trgovine plinom standardnim proizvodima (spot, prompt, forward proizvodima), a koje se također vrednuje u skladu s ACER-ovim mjerilima (*engl. „Market participants’ needs metrics“*). Iako u RH još uvijek ne postoji plinsko tržišno čvorište, moguće je očekivati njegovu uspostavu na bazi postojećih mjesta trgovanja - Virtualne točke trgovanja (VTT) i Trgovinske platforme (TP) koje organizira operator tržišta plina, HROTE, a koja bilježe značajan promet plina već niz godina (posebice VTT). Do uspostave plinskog čvorišta u RH, nizozemsko plinsko tržište TTF, koje je, prema podacima ACER-a, u odnosu na druga europska kontinentalna spot tržišta daleko najlikvidnije, određeno je kao referentno tržište za određivanje veleprodajne komponente krajnje regulirane cijene plina prema važećoj Metodologiji utvrđivanja iznosa tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu (NN 34/18 i 14/20) (važeća Metodologija).

¹ ACER/CEER Annual report on the results of monitoring the internal natural gas markets in 2018 - Gas Wholesale Market Volume

3.2 Maloprodajno tržište plina

Cjelokupna analiza maloprodajnog tržišta provedena je u svrhu samo-procjene (*engl. self-assessment*) funkcioniranja tržišta u RH, koristeći CEER-ovih 25 mjerila za samo-procjenjivanje.

Sljedećom tablicom 3. prikazana su mjerila primjenjiva na tržište RH, sa opisom i načinom kvantifikacije svakog od mjerila. Za definiranje preduvjeta za prelazak u treću fazu deregulacije tržišta plina u RH bit će potrebno Planom deregulacije odrediti relevantna mjerila i eventualno referentne vrijednosti tih mjerila, kao pokazatelje odgovarajuće razvijenosti tržišta plina u RH i spremnosti za daljnju fazu deregulacije. S tim u vezi, predviđena su određena pitanja u online upitniku.

Tablica 3. Mjerila funkcioniranja maloprodajnog tržišta plina u RH, sa opisom i načinom kvantifikacije

Grupa mjerila	R. br	Mjerilo	Opis	Način kvantifikacije
<i>Koncentracija na tržištu</i>	1.	HHI INDEKS	HHI je mjerilo razine koncentracije i konkurentnosti na tržištu. Potrebno definirati relevantno tržište (kućanstva/poduzetništvo/prema broju OMM-a/po količinama). HHI pokazuje koliki udio na tržištu pripada nekolicini najvećih opskrbljivača.	HHI > 2000 -> jako koncentrirano tržište HHI između 1000 i 2000 -> koncentrirano tržište HHI < 1000 -> nisko koncentrirano tržište
<i>Barijere ulaska na tržište</i>	2.	POTREBNO VRIJEME I TROŠKOVI ZA DOBIVANJE DOZVOLE ZA ULAZAK NOVIH ENERGETSKIH SUBJEKATA NA TRŽIŠTE	Mjerilo jednostavnosti ulaska na tržište. Utvrđiti jesu li jednaki i ne diskriminirajući postupci dostupni svim stranama koje su zainteresirane da postanu ili djeluju kao opskrbljivači na tržištu.	Broj dana / mjeseci
	3.	POSTOTAK KRAJNJIH KUPACA SPOJENIH NA "NERAZDVOJENE" ODS	Mjerilo ukazuje da li su pojedini energetske subjekti koji obavljaju više energetskih djelatnosti izuzeti od pravnog i upravljačkog razdvajanja, te prikazuje koliki je postotak krajnjih kupaca priključen na takvog energetskog subjekta. Procijeniti predstavljaju li izuzeti energetske subjekti problem ili tržište funkcionira dobro unatoč navedenim izuzecima.	Vođenje evidencije za subjekte s izuzećem od obveze pravnog razdvajanja (br. krajnjih kupaca priključenih na njihove sustave i br. aktivnih opskrbljivača koji djeluju na područjima koja podliježu izuzecima).
	4.	POSTOTAK KRAJNJIH KUPACA KOJI KUPUJU PLIN PO REGULIRANIM CIJENAMA	Regulirana cijena za krajnjeg kupca je cijena koju regulira javno tijelo, za razliku od cijene krajnjeg kupca koja se određuje isključivo na tržišnim principima. Jednom godišnje pratiti učinke regulacije cijena na tržištu, s krajnjim ciljem ukidanja reguliranih cijena energije (deregulacija cijena plina).	Udio krajnjih kupaca koji kupuju po reguliranim cijenama i njihova potrošnja, u ukupnom br. kupaca i u ukupnoj potrošnji na promatranom tržištu.
	5.	POSTOJE LI PRAVILA/STANDARDI ZA PODATKE O KUPCIMA I ZA UGOVORE IZMEĐU ODS-a I OPSKRBLJIVAČA ILI POSTOJANJE NACIONALNE BAZE PODATAKA	Svrha mjerila je praćenje mogućnosti pristupa informacijama od strane sudionika na maloprodajnom tržištu. Nemogućnost pristupa podacima predstavlja barijeru ulaska na tržište.	DA/NE

	6.	DOSTUPNOST PAMETNIH BROJILA I PRIMJENJIVOST - DODATNA NAKNADA KOJU KRAJNI KUPAC PLAĆA KAKO BI MOGAO IMATI CIJENE FORMIRANE PO VREMENU UPORABE	Dostupnost pametnih brojila i sustava koji omogućuju očitavanje potrošnje plina. Svrha ovog mjerila je utvrditi imaju li krajnji kupci mogućnost aktivnog sudjelovanja na tržištu.	DA/NE
<i>Povezanost veleprodajnog tržišta i maloprodajne cijene</i>	7.	POVEZANOST IZMEĐU VELEPRODAJNE I MALOPRODAJNE CIJENE	Odnos između energetske komponente maloprodajne cijene i veleprodajne cijene je važan jer pokazuje koliko zaista krajnji kupci plaćaju za energiju u odnosu na veleprodajnu tržišnu cijenu. Uska povezanost između veleprodajnih i maloprodajnih cijena osigurava da krajnji kupci dobiju točne cjenovne signale s veleprodajnog tržišta.	Udio troška energije u krajnjoj cijeni (%)
	8.	MARŽA IZMEĐU MALOPRODAJNE I VELEPRODAJNE CIJENE	Kretanje marže kao mjerilo razine konkurentnosti tržišta i osjetljivosti maloprodajne cijene na kretanje veleprodajne cijene kroz vrijeme. Svrha pokazatelja je procijeniti plaćaju li krajnji kupci pravednu cijenu za energiju u odnosu na veleprodajnu cijenu. Samo se energetska komponenta maloprodajne cijene može koristiti za usporedbu s podacima o veleprodajnim cijenama.	Cijene izražene u kn/kWh
<i>Raspon ponuda koje odgovaraju potražnji</i>	9.	DOSTUPNOST RAZLIČITIH FORMIRANJA CIJENA I NAPLATE	Opskrbljivači mogu ponuditi različite proizvode na temelju načina na koji se formiraju cijene (fiksna, varijabilna i veleprodajno bazirana). Različite opcije određivanja cijena i naplate trebaju omogućiti ulazak novih opskrbljivača s inovativnim idejama na tržište.	Postojanje raznolikosti kod formiranja cijena (varijabilne, veleprodajno bazirane, fiksne cijene ili kombinacija). Postojanje raznolikosti kod načina naplate (direktna, preko bankovnog računa, kreditnom karticom, gotovinom).
	10.	DOSTUPNOST ONLINE PONUDA	Dostupnost ponuda, računa, ugovora i kontakt centara putem interneta, kako bi krajnji kupci mogli usporediti ponude. Praćenje koliko tržište napreduje kroz pružanje online usluga.	Dostupnost ponuda online ili putem aplikacija za sve krajnje kupce. Potpisivanje ugovora putem alata za uspoređivanje cijena. Dostupnost računa online. Dostupnost službe za podršku kupcima online.
<i>Razina svjesnosti i povjerenja</i>	11.	POSTOTAK KUPACA KOJI ZNAJU DA MOGU PROMIJENITI OPSKRBLJIVAČA	Preduvjet za sudjelovanje krajnjih kupaca na tržištu energije je svjesnost i informiranost sa mogućnostima na tržištu. Podatak se koristi za mjerenje svijesti krajnjih kupaca o ključnom pravu na tržištu - promjeni opskrbljivača.	Kreiranje upitnika baziranih na karakterističnoj skupini krajnjih kupaca. Rezultat upitnika je postotni udio iz ankete.

	12.	POSTOTAK KUPACA KOJI ZNAJU DA JE ODS ODGOVORAN ZA KONTINUITET OPSKRBE I MJERENJE POTROŠNJE PLINA	Mjerilo se fokusira na svijest krajnjih kupaca o ulozi ODS-a i njegovoj odgovornosti za kontinuitet opskrbe, kao i svijest krajnjih kupaca da promjena opskrbljivača nema utjecaja na kontinuitet opskrbe. Razumijevanje potrošačkih načela funkcioniranja maloprodajnog tržišta, kako bi se pomoglo regulatorima da podignu svijest krajnjih kupaca i povećaju povjerenje krajnjih kupaca u tržište.	Kreiranje upitnika baziranih na karakterističnoj skupini krajnjih kupaca. Rezultat upitnika je postotni udio iz ankete.
	13.	POSTOTAK KUPACA KOJI IMAJU POVJERENJE U ENERGETSKO TRŽIŠTE	Mjerilo prati razinu povjerenja u energetska tržišta i pojedinačne opskrbljivače. Visoka razina povjerenja krajnjih kupaca u tržište omogućuje aktivnije sudjelovanje.	Kreiranje upitnika baziranih na karakterističnoj skupini kupaca. Rezultat upitnika je postotni udio iz ankete.
<i>Dostupnost transparentnih alata</i>	14.	POSTOTAK KRAJNJIH KUPACA KOJI IMAJU PRISTUP BAREM JEDNOM NEOVISNOM I PROVJERENOM ALATU ZA USPOREDBU CIJENA	Podatak iskazuje ima li krajnji kupac mogućnost identificiranja najboljih ponuda, u svrhu donošenja što kvalitetnijih odluka.	Postotak krajnjih kupaca izračunava se na temelju br. krajnjih kupaca koji imaju pristup neovisnom i verificiranom alatu za usporedbu, u odnosu na ukupan br. krajnjih kupaca.
	15.	POSTOTAK KRAJNJIH KUPACA KOJI IMAJU ONLINE PRISTUP POVIJESNIM PODACIMA O POTROŠNJI	Postotak krajnjih kupaca koji imaju on-line pristup povijesnim podacima o potrošnji. Podatak iskazuje mogućnost pristupanja podacima o potrošnji putem interneta, zbog lakše usporedbe alternativnih ponuda dostupnih na tržištu te donošenja kvalitetnijih odluka.	Odnos krajnjih kupaca koji imaju <i>online</i> pristup povijesnim podacima i ukupnog br. krajnjih kupaca.
	16.	POSTOTAK KRAJNJIH KUPACA KOJI IMAJU PRISTUP STANDARDIZIRANOM PROCESU PROMJENE OPSKRBLJIVAČA I NJEGOVO TRAJANJE	Postotak krajnjih kupaca koji imaju pristup standardiziranom procesu promjene opskrbljivača i njegovo trajanje. Podatak koji se koristi za mjerenje dostupnosti standardiziranog procesa promjene opskrbljivača, a koji je bitan regulatoru radi mogućnosti poboljšanja procesa.	Postotak krajnjih kupaca koji imaju pristup u odnosu na ukupni br. krajnjih kupaca. Prosječan br. radnih dana potrebnih za završetak procesa promjene.
<i>Angažman krajnjih kupaca</i>	17.	STOPA PROMJENE OPSKRBLJIVAČA	Stopa promjene opskrbljivača i stopa promjene ugovornih uvjeta s postojećim opskrbljivačem na inicijativu krajnjih kupaca, mjereno na godišnjoj razini. Mjerilo je bitno za spoznavanje angažmana krajnjih kupaca na maloprodajnom tržištu.	Za stopu promjene: postotak mjernih mjesta i/ili obujam potrošnje koji je zamijenio opskrbljivača u određenoj godini u odnosu na ukupan br. mjernih mjesta i/ili ukupnu potrošnju na tržištu.

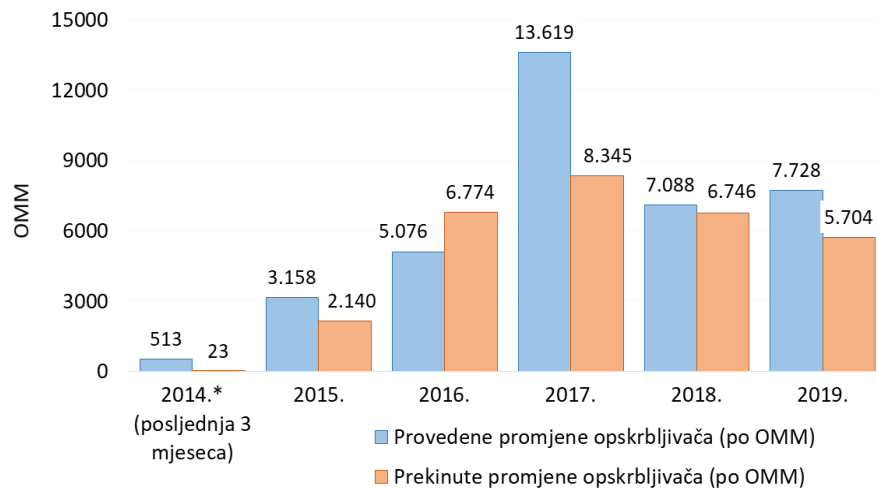
	18.	POSTOTAK NEAKTIVNIH KUPACA	Neaktivni krajnji kupci su krajnji kupci koji nisu zamijenili opskrbljivača u posljednje 3 godine niti su aktivno tražili bolje ponude, tj. nisu aktivno sudjelovali u liberaliziranim tržišnim procesima. Mjerilo informira regulatore u svrhu poboljšanja razine uključenosti krajnjih kupaca i poticanja konkurentskog pritiska na opskrbljivače.	Postotak neaktivnih krajnjih kupaca u odnosu na ukupan br. krajnjih kupaca. Postotak krajnjih kupaca koji nisu nikada promijenili opskrbljivača ili tražili bolje uvjete kod opskrbljivača u odnosu na ukupan br. krajnjih kupaca.
Odgovarajuća zaštita	19.	VRIJEME IZMEĐU OBAVIJESTI ZA PLAĆANJE I ISKLJUČENJA ZBOG NEPLAĆANJA	Mjerilo se koristi za procjenu razine zaštite od isključenja zbog neplaćanja.	Mjerilo se iskazuje u broju dana.
	20.	POSTOTAK ISKLJUČENJA USLIJED NEPLAĆANJA	U pojedinim slučajevima ODS mogu isključiti krajnje kupce zbog neplaćanja. Zakonodavstvo o zaštiti kupaca predviđa niz odredbi za ublažavanje mjera u slučajevima neplaćanja računa, no ukoliko ti kupci i dalje ne plaćaju račune, ODS-i ih imaju pravo isključiti.	Postotak ukupnih isključenja zbog neplaćanja unutar jedne godine.
	21.	POSTOTAK OPSKRBLJIVAČA KOJI KORISTE MINIMALNE STANDARDE ZA KLJUČNE INFORMACIJE U OGLAŠAVANJU I RAČUNIMA	Mjerilo ukazuje da je krajnjim kupcima potrebno osigurati metodu za procjenu ponuda na transparentan i jasan način. Mjerilo prati korištenje minimalnih standarda informacija sukladno Prilogu 1 Direktive 2009/73, kao i udio opskrbljivača koji se njima služe.	Popis standarda (DA/NE) Postotak ukupnih opskrbljivača koji koriste minimalne standarde za ključne informacije u oglašavanju i računima sukladno Prilogu 1 Direktive 2009/73

Kao glavne pokazatelje funkcioniranja maloprodajnog tržišta HERA je identificirala pokazatelje **promjene opskrbljivača, HHI te maržu između maloprodajne i veleprodajne cijene.**

Promjena opskrbljivača plinom podrazumijeva mogućnost da kroz jasno propisan zakonski okvir i postupak krajnji kupac jednostavno promijeni opskrbljivača plinom. Krajnjem kupcu treba biti omogućen pristup informacijama o cijenama i uvjetima opskrbe plinom različitih opskrbljivača kako bi mogao odabrati najpovoljnijeg u skladu sa svojim potrebama. Budući da je propisima omogućen relativno brz i jednostavan postupak promjene opskrbljivača, za potpuno ispunjenje ovog preduvjeta HERA treba izraditi „Alat za usporedbu cijene plina“ (*engl. „Price comparison tool“*), koji bi krajnjim kupcima olakšao donošenje odluke o izboru opskrbljivača plinom, olakšao usporedbu cijene plina i uvjeta opskrbe plinom te olakšao pristup kontaktima opskrbljivača plinom, a uspostava kojeg se predlaže kao jedna od mjera za poboljšanje funkcioniranja tržišta plina. Uspostavom alata za usporedbu cijene plina kao web aplikacije, bilo bi omogućeno redovito praćenje trenutne cijene plina i izračun potencijalnih ušteda u slučaju promjene opskrbljivača.

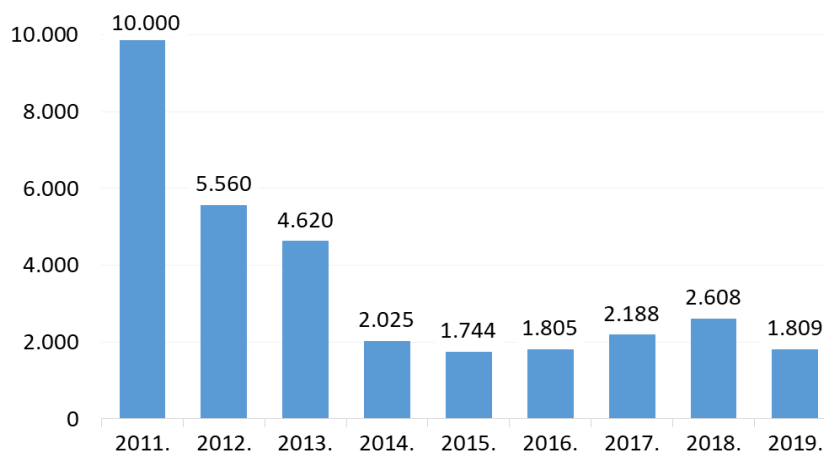
Nakon povećanja stope promjene opskrbljivača u razdoblju od 2014. do 2016. te značajnijeg rasta u 2017. godini, u 2018. godini zabilježena je stagnacija što se očitivalo kroz manji broj provedenih promjena opskrbljivača. U 2019. godini ipak je zabilježen porast u broju promjena opskrbljivača (prema broju OMM-a), i to za 9,0% u odnosu na 2018., što ukazuje na laganu stabilizaciju tržišta s uzlaznom putanjom promjene. Međutim, RH je prema stopama promjene

opskrbljivača među nižima u EU. Pregled broja provedenih i prekinutih promjena opskrbljivača plinom u razdoblju od otvaranja maloprodajnog tržišta u RH prikazan je na sljedećoj slici:

Slika 2. Broj provedenih i prekinutih promjena opskrbljivača plinom u razdoblju od otvaranja maloprodajnog tržišta u RH

HHI pokazatelj za kategoriju poduzetništvo, koja je ocijenjena kao relevantna za odraz koncentracije na tržištu, u 2019. je iznosio 1.809. Iako su i dalje prevladavajuća tri najveća sudionika, promjene njihovih udjela na tržištu ipak su utjecale na značajnije smanjenje HHI pokazatelja u 2019. u odnosu na 2018. godinu, kada je iznosio 2.608. Udio prevladavajućeg sudionika se djelomično smanjio, te se raspodijelio na druga dva dominantna sudionika, što je imalo najveći utjecaj na smanjenje HHI-a, odnosno smanjenje vrijednosti na niže od 2.000. Osim navedenog, zabilježene su i promjene udjela među manjim sudionicima tržišta, što je također, iako minimalno, imalo utjecaj na ostvarenu vrijednost HHI pokazatelja u 2019. Navedena promjena HHI-a ne može dovesti do zaključka da je tržište u potpunosti konkurentno, no dobar je pokazatelj da proporcionalnija raspodjela tržišnih udjela između tri najveća tržišna sudionika čini značajnu pozitivnu razliku u koncentraciji na tržištu. Kretanje HHI-a na maloprodajnom tržištu RH u segmentu kupaca iz kategorije poduzetništvo u razdoblju 2011.-2019. prikazano je na sljedećoj slici:

Slika 3. Kretanje HHI-a na maloprodajnom tržištu plina RH za kategoriju poduzetništvo u razdoblju od 2011. – 2019.

Uspoređujući neke od glavnih pokazatelja razvoja maloprodajnog tržišta, s drugim zemljama članicama EU², tržište RH se može svrstati u prosjek zemalja EU, no istovremeno kod pojedinih indikatora se svrstava u zemlje sa najnižim pokazateljima što svakako ukazuje da je na **pojednim segmentima tržišta potrebno poraditi, kao i identificirati uzrok zbog kojih su pokazatelji u tim segmentima nezadovoljavajući.**

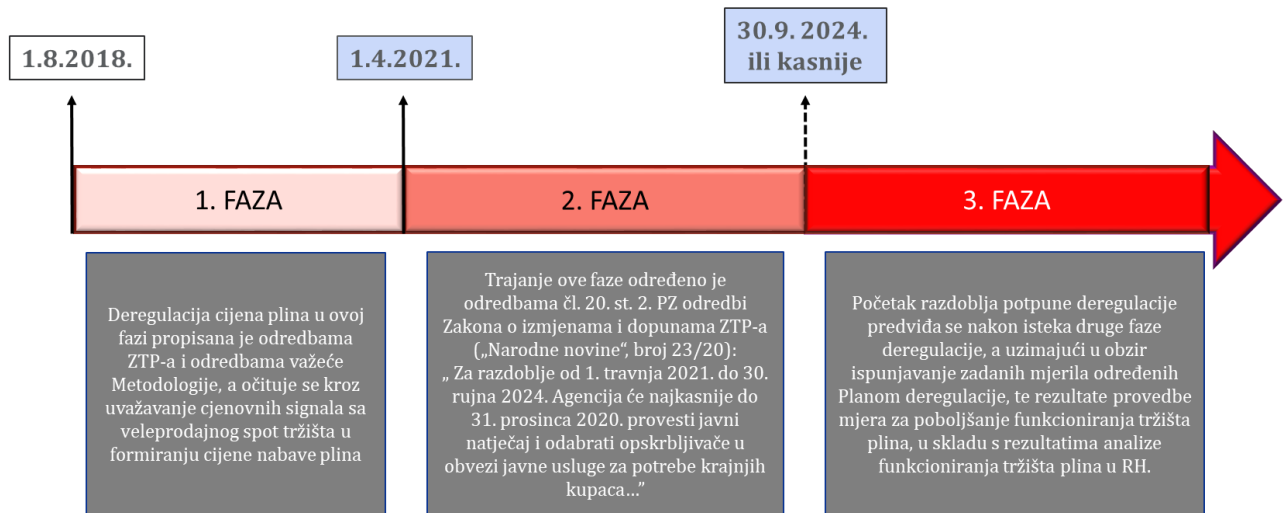
Temeljem analize pokazatelje funkcioniranja maloprodajnog tržišta u RH, predlažu se mjere za poboljšanje, a s ciljem promoviranja učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguranja optimalnog funkcioniranja tržišta plina u RH, vezane uz:

- vrednovanje i dodatno uređenje **opravdanih razloga prekida postupka promjene opskrbljivača,**
- uspostavu **alata za usporedbu cijena plina** s ciljem poticanja učinkovitog tržišnog natjecanja i osnaživanja pozicije krajnjih kupaca,
- **donošenje plana deregulacije cijene plina u RH,**
- poboljšanje **informiranja krajnjih kupaca** (npr. u pogledu promjene opskrbljivača, ulozi ODS-a u pogledu kontinuiteta opskrbe),
- provedbu **istraživanja zadovoljstva** kupaca.

² Izvor: „CEER Monitoring report on the performance of European Retail Markets in 2018“

4. FAZE DEREGULACIJE CIJENE PLINA ZA JAVNU USLUGU

Deregulacija cijena plina, kao mjera promoviranja učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguranja optimalnog funkcioniranja tržišta plina, jednim je dijelom (prva i druga faza) propisana odredbama ZTP-a i odredbama važeće Metodologije, dok se treća faza i eventualne daljnje faze predlažu razmotriti i definirati Planom deregulacije i eventualno izmjenom ZTP-a, a što je i predmet ovog Savjetovanja. Faze deregulacije cijene plina za javnu uslugu prikazuje sljedeća slika:

Slika 4. Deregulacija cijene plina po fazama

4.1 Prijelazno razdoblje do 31.3.2021. (prva faza deregulacije)

Deregulacija cijena plina u ovoj fazi propisana je odredbama ZTP-a i odredbama važeće Metodologije, a očituje se kroz uvažavanje cjenovnih signala sa veleprodajnog spot tržišta u formiranju cijene nabave plina.

Iako je tržište plina u RH u potpunosti otvoreno, u smislu da je svaki krajnji kupac slobodan kupiti plin od opskrbljivača plinom po vlastitom izboru i po tržišnim uvjetima, cijene plina na maloprodajnom tržištu su regulirane za krajnje kupce kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu.

Maloprodajna regulirana cijena plina određuje se u skladu s Metodologijom, pri čemu se iznosi tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom i zajamčenu opskrbu za sve opskrbljivače plinom u obvezi javne usluge na području RH utvrđuju odlukom HERA-e. Potrebno je naglasiti da se za određivanje krajnje cijene opskrbe plinom prema važećoj Metodologiji primjenjuje načelo gornje granice cijene. To znači da opskrbljivač u obvezi javne usluge može samostalno donijeti odluku o iznosu tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom uz uvjet da tako doneseni iznosi nisu veći od iznosa tarifnih stavki za odgovarajuće razdoblje koje je donijela HERA-a.

Nadalje, prema odredbama ZTP-a, opskrbljivač plinom koji je do stupanja na snagu istoga zakona nositelj obveze javne usluge opskrbe plinom kupaca iz kategorije kućanstvo za područje jedinice područne (regionalne) samouprave, određen je i dalje opskrbljivačem plinom u obvezi javne usluge za to područje prema istim uvjetima, i to do 31. ožujka 2021.

Opskrbljivač u obvezi javne usluge ima slobodan izbor od koga će nabaviti plin za potrebe krajnjih kupaca iz kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu, točnije plin može nabavljati prema reguliranim uvjetima od opskrbljivača na veleprodajnom tržištu (OVT) ili na tržištu. U skladu s odredbama ZTP-a, odlukama HERA-e je, nakon provedenih javnih natječaja, tijekom razdoblja od 1. kolovoza 2018. do 31. ožujka 2021. za OVT-a određen energetski subjekt Hrvatska elektroprivreda – dioničko društvo.

Također, operator sustava skladišta plina bio je dužan od 1. travnja 2018. do 31. ožujka 2020. prioritarno raspodjeljivati skladišne kapacitete opskrbljivačima u obvezi javne usluge za potrebe opskrbe krajnjih kupaca iz kategorije kućanstava koji koriste javnu uslugu, a od 1. travnja 2020. do 31. ožujka 2021., operator sustava skladišta plina raspoloživi broj standardnih paketa skladišnog kapaciteta (SBU) raspodijelio je opskrbljivačima u obvezi javne usluge na proporcionalnom principu, a temeljem povijesnih podataka o isporučenoj količini plina.

Prema odredbama važeće Metodologije, cijena plina za krajnje kupce koji koriste javnu uslugu, odnosno regulirana cijena plina za kupce iz kategorije kućanstvo sastoji se od **referentne cijene plina, troška distribucije plina i troška opskrbe plinom**. Referentna cijena plina, za razdoblje od 1. kolovoza 2018. do 31. ožujka 2021., utvrđuje se kao zbroj dva elementa:

1) Cijene nabave plina - odražava jedinični trošak nabave plina na referentnom spot tržištu, a izračunava se na temelju cijena terminskih ugovora (*engl. futures*) na nizozemskom spot tržištu TTF (*engl. Title Transfer Facility*).

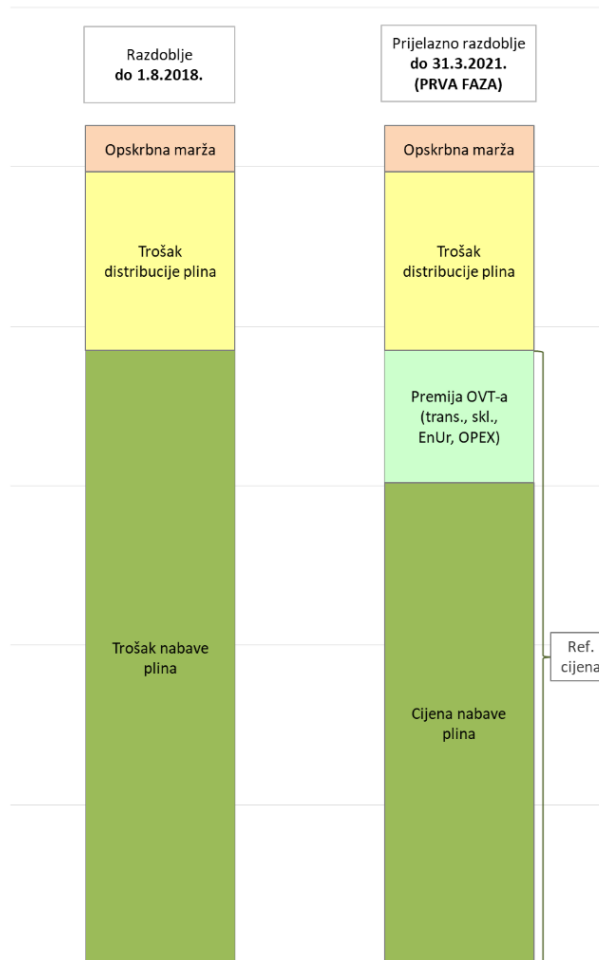
Dodatno, s ciljem osiguranja zaštite krajnjih kupaca od bitnih poremećaja na tržištu plina, propisano je ograničenje maksimalne promjene cijene nabave plina na godišnjoj razini. Naime, povećanje ili smanjenje cijene nabave plina, utvrđene za regulacijsku godinu t (12-mjesečno razdoblje od 1. travnja sadašnje kalendarske godine do 31. ožujka naredne kalendarske godine), može iznositi najviše 10% u odnosu na prethodno određenu cijenu nabave plina.

2) Premije - fiksni dio referentne cijene plina - namijenjena je pokrivanju troškova poslovanja opskrbljivača na veleprodajnom tržištu i predstavljala je osnovni kriterij za odabir OVT-a na natjecajima koje je provela HERA, a uključuje:

- troškove korištenja transportnog sustava i sustava skladišta plina,
- troškove organiziranja tržišta plina,
- troškove temeljem obračuna propisanih odredbama Pravila o organizaciji tržišta plina,
- ostale operativne troškove OVT-a.

Trošak opskrbe plinom, koji predstavlja troškove poslovanja opskrbljivača u obvezi javne usluge, koji u skladu s Metodologijom, moraju biti opravdani i razvidni, u potpunosti je regulirani dio krajnje cijene, kao i **trošak distribucije plina**.

Struktura krajnje cijene plina za kupce iz kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom u prijelaznom razdoblju do 31. ožujka 2021. (prva faza deregulacije), kao i u razdoblju do 1.8.2018., prikazana je na sljedećoj slici:

Slika 5. Struktura krajnje cijene plina za kupce iz kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom u razdoblju do 31. ožujka 2021., kao i u razdoblju do 1. kolovoza 2018.

4.2 Razdoblje 1. 4. 2021. - 30. 9. 2024. ili kasnije (druga faza deregulacije)

Početak ove faze određen je odredbama članka 20. stavka 2. Prijelaznih i završnih odredbi Zakona o izmjenama i dopunama ZTP-a (NN 23/20) koji propisuje da će za razdoblje od 1. travnja 2021. do 30. rujna 2024. Agencija najkasnije do 31. prosinca 2020. provesti javni natječaj i odabrati opskrbljivače u obvezi javne usluge za potrebe krajnjih kupaca kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu. Trajanje ove faze potrebno je definirati Planom deregulacije, što se opisuje u poglavlju 4.3.

Budući da ovu fazu karakterizira provedba javnog natječaja za odabir opskrbljivače u obvezi javne usluge za potrebe krajnjih kupaca kategorije kućanstvo, ovim poglavljem predložit će se i razmotriti osnovne opcije za provedbu natječaja.

Nakon 31. ožujka 2021. ukida se uloga OVT-a, pa se samim time ukida termin "referentne cijene" plina, a za ugovaranje skladišnih kapaciteta za razdoblje od 1. travnja 2021. godine, operator sustava skladišta plina raspoloživi broj SBU-a i rok na koji se nudi usluga zakupa raspoloživih SBU-a stavlja na tržište, bez prioritete raspodjele za potrebe javne usluge.

4.2.1 Provedba javnog natječaja za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge

Opskrbljivača u obvezi javne usluge, **ovisno o distribucijskim područjima na teritoriju RH, odlukom određuje HERA na temelju javnog natječaja.** Opskrbljivač u obvezi javne usluge određuje se na razdoblje od tri plinske godine, pri čemu je propisano kada se natječaj prvi put provodi.

Javni natječaj bit će strukturiran na način da će zainteresirani ponuditelji (opskrbljivači plinom) biti u mogućnosti konkurirati zasebno za svako distribucijsko područje.

HERA provodi javni natječaj uz primjenu **najnižeg troška opskrbe plinom**, kao osnovnog kriterija za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge, dok će najviši trošak opskrbe plinom iznad kojeg ponude neće biti prihvatljive, utvrđen na temelju Metodologije, HERA objaviti u natječajnoj dokumentaciji.

Uvjete provedbe natječaja, kao i dodatne kriterije za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge HERA će propisati u natječajnoj dokumentaciji, u skladu s odredbama ZTP-a, Metodologije te ostalih relevantnih propisa.

4.2.2 Trošak opskrbe plinom

U prvoj fazi deregulacije, važeća Metodologija propisuje da je **trošak opskrbe plinom** namijenjen pokrivanju svih opravdanih troškova poslovanja opskrbljivača u obvezi javne usluge, **uključujući troškove nabave plina**, troškove korištenja transportnog sustava i sustava skladišta plina, troškove organiziranja tržišta plina i troškove temeljem obračuna propisanih odredbama Pravila o organizaciji tržišta plina, te ostale operativne troškove opskrbljivača u obvezi javne usluge.

Za provedbu natječaja za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge opskrbe plinom potrebno je razmotriti moguće opcije definiranja troška opskrbe plinom, kao osnovnog kriterija za odabir na natječaju. Odnosno, potrebno je razmotriti koje su opravdane komponente troška opskrbe plinom koje opskrbljivač plinom slobodno nudi na javnom natječaju. U online upitniku dvije su predložene opcije:

OPCIJA A

Trošak opskrbe plinom koji se nudi na javnom natječaju, u jednom iznosu, namijenjen je pokrivanju:

- troškova korištenja plinske infrastrukture, odnosno transportnog sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP,
- troškova energije uravnoteženja i ostalih troškova u skladu s odredbama Pravila o organizaciji tržišta plina,
- ostalih operativnih troškova i marže opskrbljivača u obvezi javne usluge.

Prema tome, krajnja cijena opskrbe plinom sastojala bi se od cijene nabave plina, troška opskrbe plinom (opskrbna marža i ostalih vezani troškovi) i troška distribucije plina.

OPCIJA B

Trošak opskrbe plinom koji se nudi na javnom natječaju, u jednom iznosu, namijenjen je pokrivanju:

- troškova robe, odnosno cijene nabave plina,

- troškova korištenja plinske infrastrukture, odnosno transportnog sustava, sustava skladišta plina i/ili terminala za UPP,
- troškova energije uravnoteženja i ostalih troškova u skladu s odredbama Pravila o organizaciji tržišta plina,
- ostalih operativnih troškova i marže opskrbljivača u obvezi javne usluge.

Prema tome, krajnja cijena opskrbe plinom sastojala bi se od troška opskrbe plinom (cijena nabave plina, opskrbna marža i ostali vezani troškovi) i troška distribucije plina.

U skladu s odredbama važeće Metodologije, fiksna mjesečna naknada za opskrbu plinom za razdoblje nakon 31. ožujka 2021. nije predviđena kao zasebna komponenta, već kao dio ukupnog troška opskrbe plinom (opskrbne marže). Međutim, potrebno je razmotriti i eventualno zadržavanje fiksne mjesečne naknade za opskrbu plinom, kao zasebne komponente, i to u jednakim iznosima za sve opskrbljivače u obvezi javne usluge, ovisno o tarifnim modelima.

Struktura krajnje cijene plina za kupce koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom u razdoblju od 1. travnja 2021., prema predloženim opcijama, prikazana je na sljedećoj slici:

Slika 6. Struktura krajnje cijene plina za kupce iz kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom u razdoblju od 1. travnja 2021. do 30. rujna 2024. ili kasnije

4.2.3 Promjenjivost cijene plina i pojedinih komponenti

HERA će, u skladu odredbama važećeg Zakona o energiji i Zakona o regulaciji energetske djelatnosti te u skladu s Metodologijom, iznose tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom (sa strukturom cijene) i dalje određivati odlukom, i to unaprijed za regulacijsku godinu, odnosno za razdoblje od 1. travnja do 31. prosinca tekuće godine i za razdoblje od 1. siječnja do 31. ožujka naredne godine.

Način određivanja, kao i promjenjivost **troška distribucije plina** ostaju isti u ovom razdoblju kao i do sada, odnosno na temelju odluke HERA-e o iznosu tarifnih stavki za distribuciju plina za sve godine petogodišnjeg regulacijskog razdoblja.

Potrebno je naglasiti da o tome na koji način će se određivati **trošak opskrbe plinom** ovisi i razdoblje na koje će ta cijena u okviru krajnje cijene plina biti nepromjenjiva, a unutar ukupnog razdoblja od tri plinske godine za koje se provodi natječaj. S tim u vezi, promjenjivost troška opskrbe plinom, odnosno cijene nabave plina ovisit će o odabiru jedne od predloženih opcije (A ili B) iz poglavlja 4.2.2.

U slučaju **opcije A** trošak opskrbe plinom kojeg čini opskrbna marža i ostalih vezani troškovi, a koji je utvrđen javnim natječajem, ostaje nepromijenjen u razdoblju za koje je na natječaju odabran opskrbljivač u obvezi javne usluge, odnosno u razdoblju od tri i pol godine. Cijena nabave plina u opciji A nije predmetom natječaja te se utvrđuje u skladu s odredbama Metodologije (formulom na temelju podataka sa spot tržišta TTF).

Naime, u važećoj Metodologiji je propisano da se cijena nabave plina utvrđuje za regulacijsku godinu t, tj. razdoblje od 12 mjeseci, a koje traje od 1. travnja sadašnje kalendarske godine do 31. ožujka naredne kalendarske godine. Za razdoblje od 1. travnja 2021. potrebno je odrediti razdoblje tijekom kojeg će cijena nabave plina u okviru troška opskrbe plinom biti nepromjenjiva, a unutar ukupnog razdoblja za koje se provodi natječaj. S tim u vezi se razmatra razdoblje od 6 mjeseci ili i dalje godinu dana, a što je kao pitanje predloženo u online upitniku.

U slučaju **opcije B**, trošak opskrbe plinom, kojeg čine cijena nabave plina, opskrbna marža i ostali vezani troškovi, ostaje nepromijenjen u razdoblju za koje je na natječaju, u skladu s najpovoljnijom ponudom, odabran opskrbljivač u obvezi javne usluge, odnosno u razdoblju od tri i pol godine.

4.2.4 Cijena nabave plina

Važeća cijena nabave plina odražava jedinični trošak nabave plina na referentnom spot tržištu, a izračunava se na temelju cijena terminskih ugovora (*engl. futures*) na nizozemskom spot tržištu TTF (*engl. Title Transfer Facility*). Cijena nabave plina za regulacijsku godinu t utvrđuje se kao aritmetička sredina svih Bid i Offer cijena terminskih ugovora „TTF Price Assessment – Summer“ i „TTF Price Assessment – Winter“, objavljenih u godini t-1 u publikaciji ICIS HEREN „European Spot Gas Markets“, a koji se odnose na isporuku plina za regulacijsku godinu t.

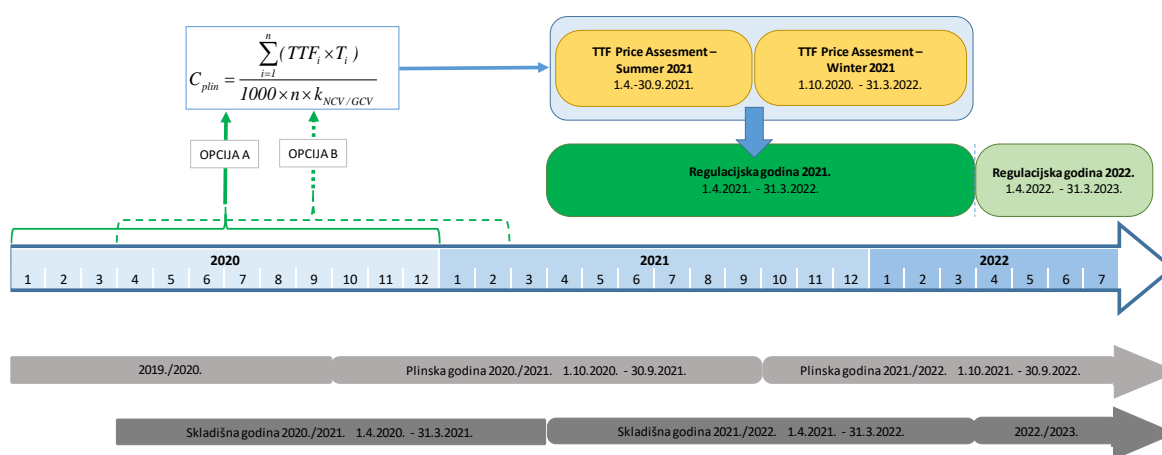
U slučaju da se prema konačnom modelu provedbe javnog natječaja neće nuditi cijena nabave plina kao dio troška opskrbe plinom (opcija A), za razdoblje od 1. travnja 2021. predlaže se način utvrđivanja cijene nabave plina propisati Metodologijom, također uz referiranje na spot tržište TTF. U godišnjoj dinamici promjene krajnje cijene dvije su moguće opcije načina utvrđivanja cijene nabave plina, koje su prikazane na slici 7.

OPCIJA A

Na temelju cijena trgovanja sezonskim terminskim ugovorima (ljetno i zimsko) na referentnom europskom plinskom spot tržištu TTF, ostvarenih tijekom prethodne kalendarske godine (razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca), za isporuku plina u regulacijskoj godini t za koju se utvrđuje cijena nabave plina (u skladu s odredbama važeće Metodologije).

OPCIJA B

Na temelju cijena trgovanja sezonskim terminskim ugovorima (ljetno i zimsko) na referentnom europskom plinskom spot tržištu TTF, ostvarenih tijekom razdoblja od prethodnih 11 mjeseci (razdoblje od 1. travnja prethodne godine do 28. (29.) veljače tekuće godine), za isporuku plina u regulacijskoj godini t za koju se utvrđuje cijena nabave plina.

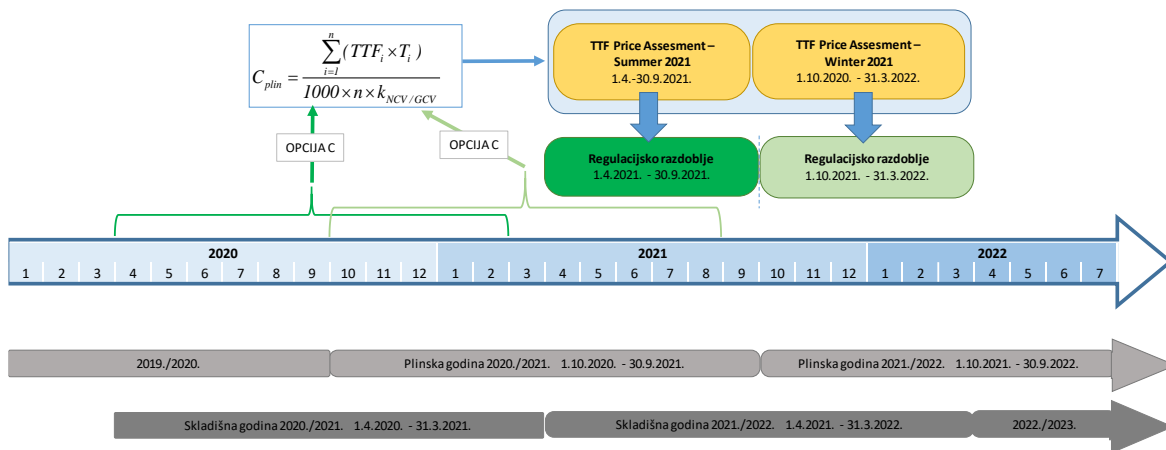
Slika 7. Opcije načina utvrđivanja cijene nabave plina za razdoblje od 1. travnja 2021. uz nepromjenjivost od godinu dana

Osim godišnje, razmatrana je i opcija šestomjesečne dinamike promjene krajnje cijene plina (opcija C). Pri tome bi se cijena nabave plina određivala dva puta godišnje (u ožujku i rujnu), a na sljedeći način:

OPCIJA C

Za razdoblje od 1. travnja do 30. rujna tekuće godine - na temelju cijena trgovanja sezonskim terminskim ugovorima (ljetno i zimsko) na referentnom europskom plinskom spot tržištu TTF, ostvarenih tijekom razdoblja od prethodnih 11 mjeseci (razdoblje od 1. travnja prethodne godine do 28. (29.) veljače tekuće godine), za isporuku plina u ljetnoj sezoni za koju se utvrđuje cijena nabave plina.

Za razdoblje od 1. listopada do 31. ožujka naredne godine - na temelju cijena trgovanja sezonskim terminskim ugovorima (zimsko i ljetno) na referentnom europskom plinskom spot tržištu TTF, ostvarenih tijekom razdoblja od prethodnih 11 mjeseci (razdoblje od 1. listopada prethodne godine do 31. kolovoza tekuće godine), za isporuku plina u zimskoj sezoni za koju se utvrđuje cijena nabave plina.

Slika 8. Opcije načina utvrđivanja cijene nabave plina za razdoblje od 1. travnja 2021. uz nepromjenjivost od šest mjeseci

4.2.5 Ograničenje maksimalne promjene cijene nabave plina

Trenutno je, s ciljem osiguranja zaštite krajnjih kupaca od bitnih poremećaja na tržištu plina, propisano ograničenje maksimalne promjene cijene nabave plina na godišnjoj razini. Naime, povećanje ili smanjenje cijene nabave plina, utvrđene za regulacijsku godinu t (12-mjesečno razdoblje od 1. travnja sadašnje kalendarske godine do 31. ožujka naredne kalendarske godine), može iznositi najviše 10% u odnosu na prethodno određenu cijenu nabave plina.

Stoga je potrebno razmotriti da li ograničenje maksimalne promjene cijene nabave plina treba propisati i u razdoblju od 1. travnja 2021.

4.2.6 Načelo gornje granice cijene

Za određivanje krajnje cijene opskrbe plinom, prema odredbama važeće Metodologije, primjenjuje se načelo gornje granice cijene. To znači da opskrbljivač u obvezi javne usluge može samostalno donijeti odluku o iznosu tarifnih stavki za javnu uslugu opskrbe plinom uz uvjet da tako doneseni iznosi nisu veći od iznosa tarifnih stavki za odgovarajuće razdoblje koje je donijela HERA.

S obzirom da se trošak opskrbe plinom utvrđuje na temelju javnog natječaja potrebno je razmotriti da li načelo gornje granice cijene treba propisati i od 1. travnja 2021., što se također razmatra online upitnikom.

4.2.7 Određivanje opskrbljivača u obvezi javne usluge ako ne postoji interes

Potrebno je predvidjeti opcije za slučaj da se na javni natječaj za odabir opskrbljivača u obvezi javne usluge za određeno distribucijsko područje ne javi niti jedan ponuditelj. Za taj slučaj predlaže se razmotriti sljedeće opcije određivanja opskrbljivača u obvezi javne usluge i troška opskrbe plinom:

OPCIJA A

Određuje se najviše rangirani ponuditelj, prema kriterijima iz članka 62. ZTP-a, među svim ponuditeljima koji su odabrani za opskrbljivača u obvezi javne usluge na ostalim distribucijskim područjima.

Trošak opskrbe plinom za predmetno distribucijsko područje odredio bi se kao prosječan trošak opskrbe plinom svih ponuda najviše rangiranog ponuditelja za sva distribucijska područja za koja je odabran kao opskrbljivač u obvezi javne usluge.

OPCIJA B

Određuje se najviše rangirani ponuditelj, prema kriterijima iz članka 62. ZTP-a, među svim ponuditeljima koji su iskazali interes na javnom natječaju, a koji nemaju osnove za isključenje.

Trošak opskrbe plinom za predmetno distribucijsko područje odredio bi se kao prosječan trošak opskrbe plinom svih ponuda na temelju kojih su opskrbljivači u obvezi javne usluge odabrani za ostala distribucijska područja.

S tim u vezi, ovim Savjetovanjem i pitanjima u *online* upitniku HERA traži mišljenja i prijedloge zainteresirane javnosti u pogledu predloženih mogućih opcija.

Za vrijeme trajanja ove faze, ovisno o vremenskom planu i početku sljedeće faze deregulacije cijena plina u RH, bit će potrebno provesti eventualne izmjene ZTP-a.

U tom smislu, za određivanje završetka ove i početka sljedeće faze deregulacije, potrebno je pratiti mjerila funkcioniranja tržišta koja se koriste pri analizi veleprodajnog i maloprodajnog tržišta i za vrednovanje konkurentnosti, stabilnosti i sigurnosti opskrbe tržišta plinom. Faza potpune deregulacije cijena plina (treća faza) može nastupiti nakon ostvarenja ciljanih vrijednosti referentnih mjerila na veleprodajnom i maloprodajnom tržištu plina.

4.3 Razdoblje potpune deregulacije (treća faza deregulacije)

Početak razdoblja potpune deregulacije predviđa se nakon isteka druge faze deregulacije tijekom koje se opskrbljivači u obvezi javne usluge određuju temeljem provedenog javnog natječaja, a uzimajući u obzir ispunjavanje zadanih mjerila, kao preduvjeta za deregulaciju tržišta plina, te predloženih mjera za poboljšanje funkcioniranja tržišta plina, u skladu s rezultatima analize funkcioniranja tržišta plina u RH.

U trećoj fazi deregulacije krajnja cijena plina za kućanstva trebala bi u potpunosti biti deregulirana te se slobodno formirati na tržišnim principima kao predmet dobrovoljnog i obostranog sporazuma (ugovora o opskrbi plinom) opskrbljivača i krajnjeg kupca.

U svakom slučaju, i u potpuno dereguliranom tržištu krajnji kupci kategorije **kućanstvo**, odnosno grupe krajnjih kupaca kategorije kućanstvo određene prema nekom kriteriju, trebaju imati **pravo na uslugu s određenim mehanizmom zaštite**. Stoga, postojanje i modalitet te obuhvat opskrbe u obvezi javne usluge, odnosno zajamčene opskrbe, neka su od pitanja o kojima HERA, putem ovog Savjetovanja i *online* upitnika želi prikupiti mišljenja zainteresiranih strana, u procesu formiranja strateških odrednica za treću fazu predviđenu za obuhvat u Planu deregulacije.

U tom smislu, razmatraju se sljedeći **moгуći mehanizmi zaštite** za krajnje kupce kategorije kućanstvo:

- javna usluga opskrbe plinom i zajamčena opskrba,
- samo zajamčena opskrba,
- neka druga opcija.

Ako bi **model javne usluge opskrbe plinom** i dalje bio zadržan, potrebno je razmotriti da li bi na takvu uslugu pravo imali:

- svi krajnji kupci kategorije kućanstvo,
- određena ili određene grupe krajnjih kupaca kategorije kućanstvo (prema nekom kriteriju),
- neka druga opcija.

Također, u slučaju zadržavanja **javne usluge** opskrbe plinom, potrebno je razmotriti **moгуće opcije obuhvata i karakteristika** takve usluge:

- cijena plina i ostali mehanizmi zaštite krajnjih kupaca u skladu s tablicom 1. ovog Popratnog dokumenta,
- mehanizmi zaštite krajnjih kupaca u skladu s tablicom 1. ovog Popratnog dokumenta, osim cijene plina,
- samo neki od mehanizama zaštite krajnjih kupaca u skladu s tablicom 1. ovog Popratnog dokumenta.

U opciji zadržavanja **javne usluge** opskrbe plinom, potrebno je sagledati model određivanja opskrbljivača u obvezi javne usluge, pri čemu su identificirane sljedeće moгуće opcije:

- opskrbljivači u obvezi javne usluge određuju se na temelju javnog natječaja, uz primjenu cijene plina koja se na natječaju nudi na tržišnim principima,
- ne određuju se opskrbljivači u obvezi javne usluge, već svi opskrbljivači plinom moraju nuditi opciju javne usluge, i to svim krajnjim kupcima koji imaju pravo na javnu uslugu, a prema cijeni koja se određuje Metodologijom,
- neka druga opcija.

Međutim, javna usluga može se nastaviti i samo kroz zajamčenu opskrbu i odabir zajamčenog opskrbljivača, što je i važećim odredbama ZTP-a propisano kao mjera zaštite krajnjih kupaca.

Osnovna uloga zajamčenog opskrbljivača u većini država članica EU, pa tako i u RH, je osiguravanje sigurne opskrbe plinom kupaca koji su pod određenim uvjetima ostali bez opskrbljivača. Osim ove uloge, u pojedinim članicama EU zajamčeni opskrbljivač ima ulogu zaštite kupaca s neurednim plaćanjem, s kojima drugi opskrbljivač ne želi sklopiti ugovor, te zaštite neaktivnih kupaca (koji nisu odabrali opskrbljivača kod otvaranja tržišta i sl.). S tim u vezi potrebno je razmotriti **obuhvat zajamčene opskrbe**, i to kroz sljedeće opcije:

- u skladu s važećim odredbama - opskrba plinom krajnjeg kupca priključenog na distribucijski sustav koji je pod određenim uvjetima ostao bez opskrbljivača,
- povećanje ili smanjenje postojećeg obuhvata zajamčene opskrbe.

Prethodno navedena pitanja predstavljat će odrednice treće faze deregulacije, za koju će po donošenju Plana deregulacije biti potrebne eventualne izmjene zakonskih odredbi, kako bi se

uz primjenu odgovarajućih regulatornih mehanizama zaštite kupaca provela deregulacija cijena plina, a s ciljem omogućavanja učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguravanja optimalnog funkcioniranja tržišta plina.

Osim svega navedenog, za prelazak u fazu potpune deregulacije cijena plina neophodno je osigurati praktičnu provedbu odredbi Zakona o energiji u pogledu zaštite **ugroženog kupca**, kao kupca energije iz kategorije kućanstvo koji zbog svog socijalnog položaja i/ili zdravstvenog stanja ima pravo na isporuku energije prema posebnim uvjetima. Iznos solidarne naknade za ugrožene kupce, način prikupljanja sredstava za solidarno podmirivanje računa ugroženih kupaca, kriteriji i mjere zaštite ugroženih kupaca, kao i obveze operatora sustava i opskrbljivača obuhvat su uredbe koju donosi Vlada RH.

5. KORISTI (BENEFITI) DEREGULACIJE CIJENA PLINA

Liberalizacija tržišta plina uz pozitivne učinke na tržište koje se liberalizira, u ovom slučaju tržište plina u RH, doprinosi i boljoj integraciji i povezivanju s tržištima u okruženju, što u konačnici pruža mogućnost energetskim subjektima da mogu poslovati na znatno većem području. Također, povećava se broj mogućih izvora nabave plina, kao i sigurnost opskrbe plinom.

Na otvorenom i dereguliranom tržištu cijene plina odražavaju troškove proizvodnje, transporta i skladištenja te omogućuju investitorima i krajnjim kupcima brz odgovor na te cjenovne signale. U slučaju kada je ponuda viša od potražnje na tržištu, deregulirane cijene bi trebale odražavati relativno niske marginalne troškove opskrbe, a u slučaju veće potražnje od ponude vrijedi obrnuto, tj. marginalni troškovi uključuju i troškove ulaganja.

Povećana konkurentnost se ostvaruje kroz ulazak novih opskrbljivača na tržište i kroz nabavu plina iz dodatnih (novih) izvora, čime se povećava mogućnost izbora različitih ponuda po konkurentnim cijenama za krajnje kupce, što bi u konačnici moglo dovesti do veće stope promjene opskrbljivača. Povećava se učinkovitost i smanjuju troškovi opskrbljivača plinom, trgovaca plinom i proizvođača plina budući da ih konkurentno tržište potiče da posluju što je bolje moguće, tj. potiče ih da efikasnije koriste postojeće izvore nabave, da smanjuju troškove kako svog poslovanja tako i troškove npr. transporta koristeći mrežu učinkovitije, da organizaciju posla osmisle na efikasniji način, da plasiraju nove proizvode na tržište i sl.

Koristi od deregulacije cijena plina mogu biti indirektne ili direktne za sudionike na tržištu plina. Moguće direktne koristi za krajnje kupce su:

- efikasnost cijena,
- mogućnost većeg izbora ponuda,
- viša kvaliteta usluge,
- povećana sigurnost opskrbe,
- bolja zaštita kupaca,
- pristup inovativnim proizvodima koji su prilagođeni posebnim zahtjevima kupaca.

Regulacija cijena je osjetljivo pitanje. Uobičajeno je da se kao razlog za regulaciju cijena navodi potreba zaštite kupaca od fluktuacija u cijeni energije, tj. povećanih troškova energije ili da bi se zaštitile određene socijalno osjetljive kategorije krajnjih kupaca. U slučaju da su regulirane cijene određene neopravdano nisko, to bi za posljedicu moglo imati više negativnih efekata kao što su pretjerana potrošnja energije, očekivanja kupaca da cijene trebaju biti niže od cijena koje odražavaju troškove, nezainteresiranost novih opskrbljivača za ulazak na tržište i sl. Utjecaj mjera regulacije, ukoliko je regulirana cijena niža od tržišne, može se negativno prelijevati na kupce čija cijena nije regulirana, na opskrbljivače ili na državne financije. Stoga namjera da se zaštiti kupce reguliranom cijenom može uroditi povećanim troškom za tržište u širem smislu.

Zaključno, deregulacija cijena plina promovira učinkovito tržišno natjecanje te ima za cilj postizanje konkurentnog, pouzdanog i inovativnog tržišta, jer dobro funkcionirajuće maloprodajno tržište predstavlja okosnicu zadovoljstva i zaštite krajnjih kupaca.

6. POPIS SLIKA I TABLICA

POPIS SLIKA

<i>Slika 1. Kretanje HHI-a na veleprodajnom tržištu plina RH u razdoblju od 2011. – 2019.</i>	<i>9</i>
<i>Slika 2. Broj provedenih i prekinutih promjena opskrbljivača plinom u razdoblju odotvaranja maloprodajnog tržišta u RH</i>	<i>15</i>
<i>Slika 3. Kretanje HHI-a na maloprodajnom tržištu plina RH za kategoriju poduzetništvo u razdoblju od 2011. – 2019.</i>	<i>15</i>
<i>Slika 4. Deregulacija cijene plina po fazama</i>	<i>17</i>
<i>Slika 5. Struktura krajnje cijene plina za kupce iz kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom u razdoblju do 31. ožujka 2021., kao i u razdoblju do 1. kolovoza 2018.</i>	<i>19</i>
<i>Slika 6. Struktura krajnje cijene plina za kupce iz kategorije kućanstvo koji koriste javnu uslugu opskrbe plinom u razdoblju od 1. travnja 2021. do 30. rujna 2024. ili kasnije.....</i>	<i>21</i>
<i>Slika 7. Opcije načina utvrđivanja cijene nabave plina za razdoblje od 1. travnja 2021. uz nepromjenjivost od godinu dana.....</i>	<i>23</i>
<i>Slika 8. Opcije načina utvrđivanja cijene nabave plina za razdoblje od 1. travnja 2021. uz nepromjenjivost od šest mjeseci.....</i>	<i>24</i>

POPIS TABLICA

<i>Tablica 1. Bitne razlike javne usluge opskrbe plinom u odnosu na opskrbu prema tržišnim uvjetima ...</i>	<i>6</i>
<i>Tablica 2. Mjerila funkcioniranja veleprodajnog tržišta plina u RH, sa opisom i načinom kvantifikacije te referentnim vrijednostima</i>	<i>9</i>
<i>Tablica 3. Mjerila funkcioniranja maloprodajnog tržišta plina u RH, sa opisom i načinom kvantifikacije</i>	<i>11</i>